

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบคละชั้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทของโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1
3. เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงประเมิน ซึ่งได้กำหนดขอบเขตของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

สนามวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการวิจัย ภาคสนามจากโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งอยู่ในโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบ การจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 โรงเรียนต้นแบบทั้งสามโรงเรียน ตั้งเป็นชื่อโรงเรียนสมมุติ ได้แก่ โรงเรียนที่ 1 โรงเรียนที่ 2 และโรงเรียนที่ 3

กำหนดการจัดเก็บข้อมูล ในช่วงเดือนตุลาคม 2551 จากผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบ ขนาดเล็ก จำนวน 3 คน 2) ครู จำนวน 6 คน 3) นักเรียน จำนวน 86 คน 4) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 86 คน และ 5) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 27 คน รวมทั้งสิ้น 208 คน

รูปแบบการประเมิน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินรูปแบบชิปปี้ (CIPP MODEL) มุ่งประเมินใน 4 ด้าน โดยกำหนดรูปแบบการประเมินในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ 1) ด้านบริบท มี 2 ตัวชี้วัด 2) ด้านปัจจัยนำเข้า มี 1 ตัวชี้วัด 3) ด้านกระบวนการ มี 3 ตัวชี้วัด และ 4) ด้านผลผลิต มี 2 ตัวชี้วัด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสังเกตอย่างไม่เป็นทางการและการศึกษาเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำนวน 2 ฉบับ แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นของนักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 ฉบับ และแบบสังเกตการเรียนการสอน จำนวน 1 ฉบับ โดยในส่วนของแบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.31 - 0.91 และค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.95 - 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้จัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ถึงผู้บริหาร โรงเรียนต้นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามวิจัยด้วยตนเอง

การวิเคราะห์สรุปผลการประเมิน

ผู้วิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ส่วนข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ได้ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อคำนวณ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทของโครงการ ประเมินด้วยตัวบ่งชี้ 2 ตัวบ่งชี้ คือ ความสอดคล้องของโครงการ และความต้องการของครู พบว่า

1.1 ผลการประเมินตัวบ่งชี้ที่ 1 พบว่า โครงการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังเช่น นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐาน โดยมุ่งเน้นให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบคละชั้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 และโรงเรียนต้นแบบ ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น กิจกรรมด้านการเรียนการสอนของโรงเรียน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ แบบบูรณาการและส่งเสริมให้บุคลากรครู มีการเรียนรู้ ศึกษาดูงานและพัฒนาตนเอง เป็นต้น

1.2 ผลการประเมินตัวบ่งชี้ที่ 2 พบว่า ครูมีความต้องการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ คละชั้น ด้วยเหตุผลที่ว่า ครูมีความคาดหวังว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาครูไม่ครบชั้น รวมถึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้นได้ และสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ประเมินด้วยตัวบ่งชี้เพียง 1 ตัวบ่งชี้ คือ ความเพียงพอของปัจจัยนำเข้า พบว่า ปัจจัยนำเข้าของโครงการ อันประกอบด้วย 1) งบประมาณ พบว่า มีความเพียงพอต่อการดำเนินงาน 2) สื่อเทคโนโลยี พบว่า มีความเพียงพอต่อการจัดการเรียน การสอนให้กับนักเรียน 3) บุคลากร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้น เรียน 4) อาคารสถานที่ พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการจัดห้องเรียน ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ การจัดห้องเรียนในรูปแบบคละชั้น จึงสรุปได้ว่า การประเมินปัจจัยนำเข้า มีความเพียงพอ ในปัจจัยนำเข้าบางส่วน และการดำเนินงานบางด้านเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด

3. ผลการประเมินกระบวนการ ประเมินด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ความสอดคล้องของกระบวนการดำเนินงานกับภารกิจของหน่วยงานต้นสังกัด 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบคละชั้น และ 3) ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น พบว่า

3.1 ผลการประเมินตัวบ่งชี้ที่ 1 พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานตรงตามภารกิจของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 ด้าน โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมในแต่ละ ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนและพัฒนากิจการบริหารจัดการ โรงเรียนมีการนำแผนการสอนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาประยุกต์เป็นแผนการสอน แผนพัฒนาด้านการบริหารและการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับบริบทด้านการสอนของ โรงเรียนและท้องถิ่น 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีการส่งครูเข้ารับ

การพัฒนาตามหลักสูตร และมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการศึกษาดูงาน

3) ด้านการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน โรงเรียนมีการนิเทศภายในโดยผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 และสร้างเครือข่ายการเรียนการสอนแบบคละชั้นร่วมกับโรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง 4) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการศึกษา โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากองค์กรส่วนท้องถิ่น เอกชน วัด มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนและกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การสนับสนุนทรัพยากร อุปกรณ์การเรียน ทุนการศึกษา

3.2 ผลการประเมินตามตัวบ่งชี้ที่ 2 พบว่า สถานศึกษามีลักษณะห้องเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนแบบคละชั้น ซึ่งมีรายละเอียดในการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นอธิบายได้ด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านลักษณะการจัดห้องเรียน โรงเรียนมีการจัดห้องเรียนที่มีลักษณะคล้ายกัน คือนำนักเรียนชั้นติดกันหรือระดับชั้นใกล้เคียงกัน มาเรียนรวมกันและนำนักเรียนแต่ละช่วงชั้นเรียนมาเรียนห้องเดียวกัน และจัดครูผู้สอน 1 ห้องต่อ 1 คน 2) ขั้นตอนการดำเนินการจัดการแผนการสอน โรงเรียนมีการเตรียมการสอนและสถานที่เรียน กำหนดกลุ่มเป้าหมายและแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมตามใบงาน ทดสอบ แข่งผลการทดสอบ 3) ด้านลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนมีวิธีสอนแบบให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง มอบใบงานใบความรู้ เพื่อให้ นักเรียนทำร่วมกัน 4) ลักษณะแผนการสอน โรงเรียนมีการจัดทำแผนการสอนเป็นรายภาคเรียน รายสัปดาห์ นำแผนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาประยุกต์บูรณาการให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนนั้น

3.3 ผลการประเมินตามตัวบ่งชี้ที่ 3 พบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และมีแนวทางการแก้ปัญหาของตนเอง โดยสรุปสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาได้ดังนี้ 1) ด้านบุคลากรครู พบว่า โรงเรียนมีครูไม่เพียงพอและครูผู้สอนไม่เข้าใจ ขาดทักษะวิธีการสอนและการบูรณาการการสอนแบบบูรณาการหลักสูตร โรงเรียนแก้ปัญหาด้วยการจัดการเรียนการสอนรูปแบบคละชั้นเรียนและพัฒนาครู 2) ด้านบริหารจัดการและการเรียนการสอน พบว่า การจัดทำหลักสูตรมีความยุ่งยากต้องบูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่น ครูมีภารกิจนอกเหนือจากการสอน การเรียนรู้นักเรียนต่างชั้นเรียนต่างระดับความรู้ต้องเรียนร่วมกัน และมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์แก้ปัญหาโดยใช้หลักสูตรของหน่วยงานต้นสังกัดและบูรณาการการสอน สอนตัวต่อตัว 3) ด้านอาคารสถานที่ พบว่า มีความคับแคบ ไม่เหมาะสมกับการจัดห้องเรียนรูปแบบคละชั้น และไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ตามที่กำหนดภายในบริเวณห้องเรียนทุกกิจกรรมได้ แก้ปัญหาโดยการจัดกิจกรรมบางประเภทนอกห้องเรียน 4) ด้านชุมชน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย และนักเรียนมีการเคลื่อนย้ายบ่อย ประชาชนในท้องถิ่นมีฐานะยากจนแนวทางแก้ปัญหาด้วยการสร้างความเข้าใจ ประชุมชี้แจง และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

4. ผลการประเมินผลผลิต ประเมินตามตัวบ่งชี้ 2 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า

4.1 ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ พบว่าภาพรวมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ มีผลการเรียนสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 7.59 และ 10.35 ตามลำดับ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการเรียนกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.15 แต่กลุ่มสาระวิชาคณิตศาสตร์ลดลง คิดเป็นร้อยละ 1.40 และเมื่อพิจารณาเป็นรายโรงเรียน พบว่า ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการเรียนกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น 2 โรงเรียน

4.2 บ่งชี้ที่ 2 ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียนและผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13, 4.28, 3.89$ ตามลำดับ)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่ควรอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. การประเมินผลด้านบริบทของโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า โครงการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบคละชั้น และสอดคล้องกับความต้องการของครู ด้วยครุคาดหวังว่าการเรียนการสอนแบบคละชั้น จะสามารถแก้ไขปัญหาครูไม่ครบชั้น รวมถึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้นได้ และสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรี สุวรรณภูมิ (2548 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครูในโรงเรียนขนาดเล็กไม่มีเวลาจัดการเรียนรู้ให้ครบร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะต้องทำงานด้านอื่น เช่น งานธุรการ เป็นต้น ซึ่งเมื่อมีการดำเนินการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้วยวิธีการรวมชั้นเรียนและบูรณาการระหว่างวิชา โดยใช้สิ่งแวดลอมมาเป็นสื่อ จะทำให้ครูผู้สอนมีความพึงพอใจ เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดเวลาในการสอน สามารถแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้นและขาดแคลนสื่อการเรียนได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 2 - 3) ซึ่งพบว่าการเรียนการสอนแบบคละชั้น นอกจากจะช่วยเพิ่มอัตราครูต่อนักเรียนแล้ว ยังส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

2. การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินความเพียงพอของปัจจัยนำเข้าเพื่อการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น 4 ด้าน คือ 1) ด้านงบประมาณ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ 4) ด้านสื่อ เทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอน ซึ่งพบว่า ในภาพรวมมีงบประมาณและสื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนเพียงพอต่อการบริหารจัดการพัฒนาการเรียนการสอน แต่มีความขาดแคลนครู และอาคารเรียนไม่เพียงพอต่อการจัดห้องเรียน จึงกล่าวสรุปได้ว่า มีปัจจัยนำเข้ามีความพร้อมและพอเพียงเพียงบางด้านเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ออนไลน์. 2549) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในการจัดการศึกษาหลายประการ เช่น ขาดแคลนครู และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนการสอน ครูไม่ครบชั้นเรียน งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค ประกอบกับครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ไม่สามารถส่งเสริมสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาให้กับบุตรหลานของตนเอง ซึ่งทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาน่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนค่อนข้างต่ำ และบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็กค่อนข้างขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

3. การประเมินกระบวนการ พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานตรงตามภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเน้นเรื่องการวางแผนและพัฒนาระบบการจัดการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและประกันคุณภาพการศึกษา การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งในส่วนของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า โรงเรียนมีการจัดห้องเรียนที่มีลักษณะคล้ายกัน คือนำนักเรียนชั้นติดกันหรือระดับชั้นใกล้เคียงกัน มาเรียนรวมกันและนำนักเรียนแต่ละช่วงชั้นเรียนมาเรียนห้องเดียวกัน และจัดครูผู้สอน 1 ห้องต่อ 1 คน และในขั้นตอนการดำเนินการจัดการแผนการสอน โรงเรียนมีการเตรียมการสอนและสถานที่เรียน กำหนดกลุ่มเป้าหมายและแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมตามใบงาน ทดสอบ แจกผลการทดสอบ ซึ่งลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนมีวิธีสอนแบบให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง มอบใบงานใบความรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนทำร่วมกัน และในการเตรียมการสอนของครูนั้น ครูจะมีการจัดทำแผนการสอนเป็นรายภาคเรียน รายสัปดาห์ นำแผนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาประยุกต์บูรณาการให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนนั้น ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นที่พบจากงานวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 ข : 18 - 26) ที่พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ มีรูปแบบการบริหารจัดการที่สอดคล้องกัน คือ รูปแบบการจัด

การเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่มีการนำความรู้มารวบรวมประมวลไว้ในหน่วยเดียวกันเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของหน่วยบูรณาการ จัดการจัดการเรียนแบบช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับจำนวนบุคลากรที่โรงเรียนมีอยู่ โดยรวมชั้นที่ติดกันเข้าด้วยกัน เช่น ช่วงชั้น ป. 1-2 ป. 3-4 หรือช่วงชั้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ช่วงชั้นที่ ป. 1-3 ป. 4-6 ม. 1-3 เป็นต้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน จัดประสบการณ์เรียนรู้ครั้งเดียวในการสอนหลายชั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงธรรมชาติ เกิดทักษะ และผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ในกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน โรงเรียนยังคงพบปัญหา ดังเช่นครูไม่เพียงพอและครูผู้สอนไม่เข้าใจ ขาดทักษะ วิธีการสอนและการบูรณาการสอนแบบบูรณาการ การจัดทำหลักสูตรมีความยุ่งยากต้องบูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่น ครูมีภารกิจนอกเหนือจากการสอน การเรียนรู้ที่นักเรียนต่างชั้นเรียนต่างระดับความรู้ต้องเรียนร่วมกัน และมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ รวมถึงอาคารสถานที่คับแคบ ไม่เหมาะสมกับการจัดห้องเรียนรูปแบบคณะชั้น และไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ตามที่กำหนดภายในบริเวณห้องเรียนทุกกิจกรรมได้ รวมถึงผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย และนักเรียนมีการเคลื่อนย้ายบ่อย ประชาชนในท้องถิ่นมีฐานะยากจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ออนไลน์, 2549) ซึ่งพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในการจัดการศึกษาหลายประการ เช่น ขาดแคลนครูและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนการสอน ครูไม่ครบชั้นเรียน งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค ประกอบกับครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาน่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนค่อนข้างต่ำ ตลอดจนบุคลากรค่อนข้างขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : 33) ซึ่งพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดความพร้อมในการบริหารจัดการ และจัดการเรียนการสอนด้วยข้อจำกัดหลายประการทั้งด้านครู บุคลากร งบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน ทำให้นักเรียนขาดโอกาสและมีคุณภาพต่ำและผลการประเมินของสมศ. พบว่า โรงเรียนที่ไม่ได้มาตรฐานส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

4. การประเมินผลด้านผลผลิต พบว่า ปีการศึกษา 2552 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมสูงกว่าปีการศึกษา 2551 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ค่าเฉลี่ยในกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยสูงขึ้น แต่กลุ่มสาระวิชาคณิตศาสตร์ลดลง อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่วนใหญ่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 ก : บทนำ) พบว่า โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบคณะชั้น มีผลการประเมินคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับดี การนำแนวคิดเรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบ

คณะชั้นมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จึงมีความเหมาะสม เนื่องจากจำนวนนักเรียนมีไม่มาก ครูผู้สอนสามารถพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลและใช้กระบวนการเรียนรู้คณะชั้น เช่น การจับคู่รายชั้น ต่างระดับชั้น แบ่งกลุ่มย่อยตามความสามารถและการค้นคว้ารายบุคคล และเรียนร่วมในกลุ่มใหญ่ทั้งในระดับชั้นและต่างระดับชั้น และสอดคล้องกับพิไชยศรีเจ๊ก (2551 : 3 - 4) พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้านการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ทั้งนอกและในสถานศึกษา เป็นคนคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักวิเคราะห์ กล้าพูด กล้าทำ และกล้าแสดงออก และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น และสอดคล้องกับรูธ (Rule. Online. 1983) พบว่า ผลของการจัดชั้นเรียนแบบรวมชั้นในระดับประถมศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและคณิตศาสตร์ ห้องเรียนรวมชั้นไม่ได้ส่งผลเสียต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและคณิตศาสตร์ของนักเรียน

รวมถึงการดำเนินการตามโครงการนี้ สร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันประกอบด้วย นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรี สุวรรณภูมิ (2548 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจในการดำเนินการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้วยวิธีการรวมชั้นและบูรณาการระหว่างวิชาโดยใช้สิ่งแวดล้อมมาเป็นสื่อ และนักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจจากการเรียนการสอนรูปแบบบูรณาการด้วยวิธีรวมชั้นเรียนและบูรณาการระหว่างวิชา นักเรียนมีความสนใจการเรียน มีความกระตือรือร้นในการเรียน สามารถนำเสนอแนวคิดและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 11 - 14) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอันประกอบด้วย การพัฒนากรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะทั่วไปที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงโครงการและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนแบบคณะชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก รวมถึงข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำเอาข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ ไปปรับปรุงการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนแบบคณะชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น ควรขยายพื้นที่ห้องเรียนคณะชั้นให้เพียงพอต่อการจัดมุมกิจกรรมต่าง ๆ และพื้นที่ทำกิจกรรมอย่างหลากหลายและเพียงพอในห้องเรียนและเป็นไปตามรูปแบบการจัดห้องเรียนคณะชั้น

2. โรงเรียนขนาดเล็กที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น ควรสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนเครือข่ายที่สอนแบบคละชั้น โดยจัดให้ครูที่รับผิดชอบการสอนแบบคละชั้น ได้ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนที่ครูไม่ครบชั้นเรียนจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นและควรจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทน แก่ครูที่สอนแบบคละชั้น เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ เพราะการสอนแบบคละชั้นจะมีความยุ่งยากกว่าการสอนห้องเรียนแบบชั้นเดียวปกติ

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมอบหมายให้ศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ ความชำนาญ ในด้านการเรียนการสอนแบบคละชั้นมีการติดตามและนิเทศครูอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และให้ความช่วยเหลือคำแนะนำที่ดีแก่ครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมุ่งเน้นการได้ข้อมูลเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ควรศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

3. การประเมินโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ควรมีการนำผลการประเมิน จัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปดำเนินการประเมินวิจัยครั้งต่อไป โดยอิงระเบียบวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development)